

En næve gennem glasset

Anne Carson nærer ingen ærefrygt. Ingen idéer om geniets singularitet eller kunstværkets ukrænkelighed. Hele litteraturhistorien er frit lejde – her må man boltre sig som man vil. Tage gamle tekster op, lege, omforme, oversætte frit og videredigte. Hendes tekster står aldrig alene – de er altid i samtale med andre. Bag enhver stor forfatter står en anden stor forfatter. Og foran dem står ofte en meget dygtig oversætter.

Forlaget Multivers' nye oversættelse af Carsons *Glasessayet* fra 1995 er oversat af Mathilde Moestrup, og selvom teksten emmer af ensomhed, er også dette værk dialogisk. Essayet, der er skrevet på vers og delt op i 9 kapitler af forskellige længder, har en dobbeltramme. Den ene ramme er et brud på et kærlighedsforhold, der fandt sted for mange måneder siden, men stadig fylder meget i fortællerens både vågne og sovende tilstand, og den anden er et besøg hos hendes aldrende mor, der bor på en hede nordpå. Carson bedriver gennem teksten 13 "nøgenstudier", hvori hun forsøger at undersøge, hvad den nøgne sjæl er. Hvad er den hugget ud af og hvor kommer det grimme og smertefulde fra? Det er ikke nogle særligt originale spørgsmål, indrømmer hun, men alligevel er de svære at finde svar på.

Emily Brontë fungerer som Carsons ledsagerske i undersøgelsen. Carson rækker tværs over de over hundrede år, der adskiller hende og Brontës liv, og bruger værket *Stormfulde højder* som et udgangspunkt for denne sjæleundersøgelse. Her er en kvinde, der døde i den unge alder af 31 år, og var kendt for at være indadvendt og ikke have romantisk omgang med andre individer – hvordan kunne hun skrive et værk, der reflekterede den smerte, vildskab og grimhed, der følger med den forliste lyst og kærlighed? Kommer disse elementer ikke fra kærligheden, men inde fra sjælen selv?

I *Glasessayet* går Carson rundt på heden omkring sin mors hus i det blege aprillys. Frosten har stadig greb om landskabet. Igen og igen vender hun tilbage til midtpunktet på heden, ”der hvor jorden synker nedad til et lavt og sumpet sted.” Første gang jeg selv læste *Stormfulde højder* var jeg 15 år gammel, og nok for ung til rigtigt at forstå værkets dunkle tematikker. Derfor er det, jeg husker bedst, bogens viltre stemning, der udspringer af det hårde og vindblæste landskab, historien foregår i. Der er en råhed i det nordengelske landskab, som Carson spejler i den canadiske hede, og som, gennem Moestrups nye oversættelse, nu også har fået en dansk parallel. Naturbeskrivelserne får mig til at tænke på de kølige dage, jeg har tilbragt i Thy, hvor heden og den stærke vind blotlægger landskabet og alle, der træder ind i det. Når Carson skriver om hedens lavpunkt, er det som at stå i en sump og se det beskidte vand pible frem rundt om ens sko. Det er et sted, hvor membranen til det underliggende lag er tyndere, som at stikke en finger ind i solar plexus.

I sin oversættelse har Moestrup holdt sig fra fristelsen til at ty for meget til synonymordbogen, for at mime det engelske, hvis skriftsprog adskiller sig mere fra det talte sprog, end er tilfældet på dansk. Ligesom Carson ikke holder originalteksterne i armslængde, men derimod tør tage fat om dem og bearbejde og omforme dem, ligeledes har Moestrup turdet gå ind i teksten og ikke, i en form for fejlplaceret respekt, holdt sig så tæt som muligt op ad originalen, men har turdet tage ejerskab over teksten og omforme den til en udgave, der passer det danske sprog. Et eksempel på en genistreg er oversættelsen af ordet ”whacher”, som er den måde, Emily Brontë konsistent fejlstavede det engelske ord ”whatcher”. Moestrup har oversat dette til ”beskurrer”, og ligesom Brontës ”whacher” lægger sig op ad ”washer”, kommer Moestrups oversættelse nu til at hentyde til at ”skurre”, hvilket mimer den bevægelse, teksten gør, i dens undersøgelse af nøgenheden. Men hvor at vaske – ”to wash” – har en rimelig neutral betydning er det at skurre en hårdere og mere bestemt bevægelse. Sådan er teksten nemlig: kompromisløst skurrer den væk alle forsøg på at idyllisere, dramatisere eller forskønne. Det ses eksempelvis i Nøgenstudie #1:

”Det er en hård vind der kommer skråt fra nord. / Lange flapper og trevler af kød river sig løs fra kvindens krop og løfter sig / og flyver væk i vinden, efterlader // en blottet søjle af nerve og blod og muskel / som kalder stumt gennem en læbeløs mund. / Det er

smerteligt at skrive det ned, // jeg er ikke en melodramatisk person. / Men sjælen er ”udhugget i et viltet værksted”, / som Charlotte Brontë siger om *Stormfulde højder*.”

Blottelsen af det grimme og voldsomme, er en fuldstændig central og uundgåelig tematik i *Glasessayet*. Værket har sin titel fra den ”tilstand af glas” som præger stemningen i moderens hus. I et essay bragt af Dagbladet Information kunne man for nylig læse Anne Carsons beretning om at leve med Parkinsons og gå til boksning i et forsøg på at træne de nervebaner, sygdommen nedbryder. Mens jeg læser det tænker jeg, at billedet af Carson med boksehandsker på, passer godt på *Glasessayet*. Alt er dækket i et lag af glas – spørgsmålet er, hvad der sker, når man slår en næve igennem?

[Facebook < https://www.facebook.com/litteraturnu >](https://www.facebook.com/litteraturnu) / [Instagram < https://www.instagram.com/litteraturnu.dk / >](https://www.instagram.com/litteraturnu.dk/)

Hjemmesiden er lavet i samarbejde med [Hilsen IT < https://hilsenit.github.io / >](https://hilsenit.github.io/)